

Yerelden Özgür Yaşama: Kadınların Yeni Dönem Yol Haritası

Eda Bazencir

Kadın Konferansı ve
Yeni Dönem Yol Haritası

Günay Yakut

Kentin Ötesine, Zihnin
Derinliklerine: Kadın Aklı,
Duygusu ve Hakikatiyle
Yeni Bir Yaşam

Halima Bayram

Belediyecilikte
Kadınların Var Olma
Mücadelesi

Seyran Şık Karabulut

Kapitalist Modernite
Kişiliğinin Sistemik
Kötülüğüne Karşı Demokratik
Modernite Kişiliğinin Örgütlü
Toplum İyiliği!

Devrim Demir

Kadın Fikriyatıyla
Yerel Yönetimleri
Yeniden Örmek

Fatime Üzümlü Levent

Toplumsal Barış İçin
Kötülüğün Sıradanlığına
Karşı Yeniden Bağ Kurma

İÇİNDEKİLER

1

Kadın Konferansı ve Yeni Dönem Yol Haritası

Eda Bazencir

7

**Kentin Ötesine, Zihnın Derinliklerine: Kadın Aklı,
Duygusu ve Hakikatiyle Yeni Bir Yaşam**

Günay Yakut

9

Belediyecilikte Kadınların Var Olma Mücadelesi

Halima Bayram

12

**Kapitalist Modernite Kişiliğinin Sistemik Kötülüğüne Karşı
Demokratik Modernite Kişiliğinin Örgütlü Toplum İyiliği!**

Seyran Şık Karabulut

18

Kadın Fikriyatıyla Yerel Yönetimleri Yeniden Örmek

Devrîm Demîr

23

**Toplumsal Barış İçin Kötülüğün Sıradanlığına Karşı
Yeniden Bağ Kurma**

Fatime Üzül Levent

Kadın Konferansı ve Yeni Dönem Yol Haritası

Eda Bazencir-28 Haziran 2026

Haziran ayı içinde Amed’de düzenlenen Yerel Yönetimler Kadın Konferansı’nda neler oldu?

Gerek küresel dünya düzeni içerisinde gerek Kürdistan ve Ortadoğu özelinde kadınların yaşadığı sorunlara çözüm üretme ve politika geliştirme sorumluluğu yerel yönetimlerin başat görevleri arasındadır. Özgür Kadın Hareketimizin sunduğu perspektif doğrultusunda 1978 yılında Hilvan Belediyesi meclis üyeliğine seçilen üç kadın arkadaşımızın ardından bugüne dek, yerel yönetimler alanı tüm kadın mücadelesi verilen alanlar gibi, kadın iradesini görünür kılmak, eşit temsiliyeti yaşamsallaştırmaya dönük hedeflere ulaşmak, tahakkümcü erkek egemen zihniyetle mücadele yöntemleri kapsamında eşbaşkanlık sistemini hayata geçirmek ve kadının toplumsallaşma sürecinde yaşadığı sorunları ortadan kaldırmak adına zorlu, çetrefilli ve bedellerin ödendiği bir süreç yaşadı.

Bir problemin varlığına karşı çözüm aramak, sorunu ortadan kaldırmak çabasıyla, iyi ve kötü ayrımını ortaya koymak, diyalektik olarak ‘kadın sorunu’ kavramının sınırlarını belirlemektedir. Dolayısıyla dünyada bir kadın sorunu vardır ve bu sorun, kadının hakkı olan iyi yaşamın inşa edilmesinin önündeki engellerin kaldırılmasına gebedir. Ayrıca kadınların, kastik katil zihniyetinin kurumsallaşmasıyla birlikte toplumsal alanda ikincil statüye itildiği tarihten itibaren, dünyanın farklı zamanlarında farklı bölgelerinde hep bir mücadele içerisinde olması ve varlığını koruma çabası ciddi bir sorunun varlığını kanıtlar

niteliktedir. Tahakkümcü erkek zihniyeti bugün kadınları kırımdan geçirmekte, dünya genelinde her yıl yaklaşık elli bin kadın katledilmektedir. Toplum nüfusunun yarısını oluşturan kadınlar en insani hak olan özgür yaşam hakkı kapsamında iyi bir yaşam sürdürme hakkına sahiptir. Birçok eksikliğe rağmen bugün gelinen noktada kadın mücadelesinin kümülatif ve döngüsel ilerlemesini göz ardı etmeden değerlendirmeler yapmak yolumuzu aydınlatan ışığı görünür kılacaktır. Kadın mücadelesinde ilerlemenin ivme kazanması için gereken hedeflerin belirlenmesi, güncel olarak hareketimizin konferans içerisinde derinlikli tartıştığı konular olarak ele alındı.

31 Mart 2024 Mahalli İdareler Seçimleri'nden bugüne dek geçen süre zarfında yerel yönetimlerin kayyım tahribatlarına ve tasarruf tedbirleri adı altında engellenmeye çalışılan yerel yönetim faaliyetlerine karşı en hızlı toparlanan alanı Kadın Politikaları Müdürlükleri oldu. Kayyımlar tarafından kapatılan tüm kadın kurumlarının yeniden açılması ve kadın çalışmalarının kadınların ihtiyaçlarına etkin biçimde yanıt verebilmesi amacıyla yoğun bir çaba sarf edildi. Üç ana birim üzerinden örgütlenen Kadın Müdürlüklerinde; Eğitim, Araştırma ve Sosyal Proje Geliştirme Birimi, Kadın Ekonomisini Güçlendirme Birimi ile Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Birimi tüm belediyelerde kuruldu. İhraçlar ve işten çıkarmalar nedeniyle oluşan çalışan eksikliklerine rağmen müdür atamaları gerçekleştirildi; koordinatörler, birim sorumluları ve çok sayıda kadın meslek uzmanı görevlendirildi.

Toplumsal Cinsiyetin Özgürleştirilmesi perspektifi doğrultusunda Kadın Müdürlüklerinin kurumsal kapasitesini güçlendirmek amacıyla kapsamlı bir kurumsallaşma süreci yürütüldü. Bu kapsamda tüm birimlerin görev, yetki ve sorumluluklarının ortak bir çalışma anlayışı ve hak temelli bir yaklaşımla yerine getirebilmesi için düzenli eğitim programları, atölyeler ve deneyim paylaşım toplantıları gerçekleştirildi.

Yürütülen çalışmalar sonucunda 35 Kadın Dayanışma ve Yaşam Merkezi, 25 Kadın Dinlenme Merkezi, 17 Kadın Yaşam Merkezi açıldı. Bununla birlikte 48 belediyede kadınların demokratik yönetim süreçlerine katılımını ve eşit temsiliyeti hayata geçirmek adına kadın meclisleri kuruldu. 30 belediyede kadınların hukuki destek mekanizmalarına erişimini artırmak için barolar ile protokoller imzalandı. 50 belediyede kadına yönelik şiddetle mücadeleyi kurumsallaştırmak adına şiddet tutum belgeleri hazırlanıp meclis kararlarına dönüştürüldü. 43 belediyede CEMR (Avrupa Yerel Yaşamda Kadın-Erkek Eşitlik Şartı) imzalandı. 35 belediyede karma Toplumsal Cinsiyetin Özgürleştirilmesi eğitimleri düzenlendi. Başlangıçta 5 kent üzerinden planlanan Kadın Kentleri'ne Doğru

programı, 3 kent Kadın Kenti ilan edilerek, çalışma ve eylem planı çıkarılarak başlatıldı. Kadın Komün Bostanları kuruldu. Komün üretim grupları kuruldu ve Kadın Emek Buluşmaları gerçekleştirildi. Yerel Yönetimler Kadın Diploması Komisyonu oluşturularak yerel, bölgesel, ulusal, uluslararası kurum ve kuruluşlarla irtibat sağlandı, heyetler karşılandı ve programlara katılım sağlandı. Tüm çalışmalar raporlaştırılıp basın birimleriyle ortaklaşarak kadın çalışmaları arşivi hazırlandı. Yerel Yönetimler Kadın Politikaları faaliyetlerinin anlatıldığı diploması kitapçığı hazırlandı. Yerel ve uluslararası projeler kapsamında ihtiyaç olan belediyelere teknik proje desteği sunuldu. Kreş ve çok amaçlı çocuk alanları kuruldu ve bu alanların çoğaltılması çalışmaları devam ediyor.

Kadınların yaşadıkları derin sorunların tespiti karşısında yürütülen çalışmaların henüz istenen düzeye ulaşılmadığı, konferans süresince özeleştirilerin temel konusu oldu. Seçilmişler ve belediye çalışanlarının örgütlülük ve nitelik sorunları, erkek eşbaşkanların kadın çalışmalarına karşı yaklaşım sorunları, kadın eşbaşkan ve seçilmiş meclis üyelerinin kadın çalışmalarına ve çalışma arkadaşlarına dair anlayış sorunları, yerel yönetimlerin denetim mekanizması noktasında yaşadığı yetersizlikler kapsamlı bir şekilde ele alındı.

Özellikle yürütülen saha inceleme ve takip-izleme çalışmaları ile halk buluşmalarında halkın yerel yönetimler alanına dönük eleştirileri, genel durum değerlendirilmesi içinde geniş bir çerçevede değerlendirildi. Genel durum değerlendirme raporu, son dönemde dile getirilen eleştirileri dikkate alarak hazırlanan en özeleştirel ve en şeffaf raporlardan biri olarak nitelendirildi. Raporun eksiklikleri ve geliştirilmesi gereken alanları açık bir şekilde ortaya koyması, konferans bileşenleri ve toplum açısından güven ve umut verici oldu.

Belirtilen tüm tartışmalar, eleştiri ve öneriler dikkatle değerlendirilerek konferans kararları şeklinde yol haritasına dönüştürüldü.

Bu kapsamda;

- Kadın Politikaları Müdürlükleri Eğitim, Araştırma ve Sosyal Proje Geliştirme birimlerinin, toplumun eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesine dönük veri toplayarak halkın ve çalışanların ihtiyaçlarına göre eğitim programlarını belirlemesi,
- Kadına yönelik şiddet konusunda toplumsal farkındalığı artırmak için toplumun her kesimini kapsayacak kampanyalar, jineoloji perspektifi ile bilinç açığa

çıkarma, özgür eşyaşam, kadın yoldaşlığı, cins bilinci, cins sevgisi, öz savunma ve toplumsal cinsiyetin özgürleştirilmesi, özel savaş politikaları ile mücadele programları ve beraberinde aile içi şiddetle mücadele kapsamında ‘demokratik aile’, ‘toplumsal dönüşüm’ başlıklarında eğitimlerin, çalıştay, konferans ve sempozyumların düzenlenmesi,

- Gerek çalışan erkek arkadaşlarımızın gerek toplumdaki erkeklerin, tahakküm zihniyeti karşısında kendilerini özne olarak görmelerini sağlayacak eğitimlerin planlanması. Ayrıca kadınlar ile erkeklerin özgürlüğü için gerekli olan Toplumsal Sözleşme’nin adil tarafı olarak bu dönüşüm süreçlerine katkı sunacakları ‘Erkekliğin Dönüştürülmesi’ atölyelerinin düzenlenmesi,
- Kadının yoksullaştırılması politikalarına karşı kadın ekonomisini güçlendirecek bir perspektifle komünal ekonomiye dair kapsamlı eğitimler ve yaşam merkezlerinde mesleki eğitimlerin düzenlenmesi,
- Sağlamcı ideolojinin kendini sürekli üreten varlığına karşı dönüşüm gerçekleştirecek, engelli kadınlarla buluşmayı, dayanışmayı ve örgütlenmeyi esas alan eğitim ve atölyelerin düzenlenmesi,
- Belediyelerde çalışan kadın arkadaşlar için kamusal alanda erkek işi olarak görülen alanlarda kendilerini geliştirmeleri için mevzuat eğitimlerinin düzenlenmesi,
- Kadınların yerel, bölgesel ve uluslararası diplomasi süreçlerinde etkin rol alabilmelerini desteklemek amacıyla kadın özgürlükçü perspektife dayalı özgün diplomasi eğitim programlarının geliştirilmesi ve uygulanması ile yerel yönetimler bünyesinde kadın diplomasisi çalışmalarını yürütecek koordinasyon, komisyon veya ilgili birimlerin oluşturulması ve kurumsal bir yapıya kavuşturulması,
- Yerel dillerin korunması, geliştirilmesi ve kamusal yaşamda kullanımının teşvik edilmesine yönelik politika ve programların hazırlanması, özellikle kız çocukları ve kadınlara yönelik dil, kültür, sanat ve edebiyat faaliyetlerinin yaygınlaştırılması, çok dilli belediyeçilik uygulamalarının güçlendirilmesi ve kadınların anadillerinde bilgiye ve kamusal hizmetlere erişiminin kolaylaştırılması,
- Yerel kültürel değerlerin görünürlüğünü artıracak kadın festivalleri, kadın araştırma merkezi, kadın müzesi, kadın kültür merkezi, arşiv ve yayıncılık faaliyetlerinin desteklenmesi ve yaygınlaştırılmasını sağlayacak mekanizmaların kurulması,

- Kadın Kenti ilan edilen kentlerde; mahalle ve köy buluşmalarıyla ihtiyaçların çıkarılması, güvenli ulaşım, aydınlatma, metruk yapı riski, bakım alanları, barınma, sosyal destek, anadilinde hizmet ve şiddetle mücadele başlıklarının uygulama planına bağlanması, kadın dayanışma merkezleri, erişilebilir özgür yaşam alanları, sosyal konut politikaları ve yerel izleme mekanizmalarının kurulması, yılda en az bir kadın kenti izleme raporu hazırlanması,
- Hazır mekânı, bütçe imkânı veya mevcut çocuk alanı deneyimi bulunan belediyelerde iki yıl içinde en az bir bakım alanının açılması, imkânı olan belediyelerde bu sayının artırılması, bu alanların kreş, gündüz bakımevi, oyun odası, çok amaçlı çocuk alanı veya evde destek hizmeti modellerinden yerelin ihtiyacına uygun olanıyla planlanması, belediyelerde erkekleri, aileleri, toplumu ve yerel yönetimleri bakım sorumluluğuna dâhil eden yerel bakım programlarının hazırlanması,
- Kentlerde ve kırsal alanlarda, şiddete maruz bırakılan, can güvenliği riski olan kadınların kolay erişilebilir, güvenli ve çok dilli destek alabileceği; hukuki, psikolojik ve sosyal destek hizmetlerine ulaşabileceği, kadın özgürlükçü perspektifle çalışan Yaşam Alanlarının (Sığınak) artırılması,
- Kadınların güvenli, şiddetsiz, ekolojik ve komünal yaşam alanlarına erişimini güçlendirmek amacıyla Erişilebilir Özgür Yaşam Alanlarının oluşturulması,
- “Komünsüz hiçbir kadın kalmamalı” şiarıyla kadınların bilgi, beceri ve yerel üretim potansiyellerini esas alan komün üretim gruplarının oluşturulması, komünün sadece ekonomik örgütlenmelere indirgenmeyen spor, sağlık, eğitim, felsefe, kültür, ekoloji, şiddetle mücadele vb. formlarla yaşamın her alanında örgütlenmesi,
- Kadınların üretim, örgütlenme ve demokratik pazarlara erişim süreçlerini bölgesel ölçekte güçlendirmek amacıyla bir yıl içerisinde ilk uygulama olarak belirlenecek bir bölgede, ilgili belediye öncülüğünde Komünal Ekonomi ve Kooperatifçilik Destekleme Merkezi kurulması,
- Tüm belediyelerde ortak bir Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme Tutum Belgesi ile belgenin uygulanmasına dönük usul ve esaslara ilişkin yönetmeliğin hazırlanması, belediye meclislerinden geçirilerek kurumsal güvence altına alınması, bu belgenin Kadın Politikaları Müdürlükleriyle sınırlı görülmeyerek belediyenin tüm daire başkanlıkları, müdürlükleri ve hizmet alanlarında uygulanması,

- Kadınların bütçe süreçlerine katılımını güçlendirmek amacıyla mahalle, köy ve mezralarda ihtiyaç tespitleri, kadın buluşmaları ve katılımcı bütçe mekanizmalarının geliştirilmesi,
- İhale şartnamelerine teknik alanda çalışabilecek kadınların olması şartının eklenmesi,
- Kadınların barışın inşası, çatışma çözümü, halklar arası diyalog ve demokratik komünal toplumun geliştirilmesi süreçlerindeki rolünü görünür kılacak kültürel, sosyal ve diplomatik faaliyetlerin desteklenmesi,
- Ekolojik yaşamı, çevresel adaleti ve doğayla uyumlu toplumsal örgütlenmeyi esas alan kadın deneyimlerinin araştırılması, paylaşılması ve tüm çalışmalarda ekoloji perspektifinin güçlendirilmesi,
- İzleme ve Değerlendirme Komisyonları kurularak, alınan kararların uygulanma süreçlerinin yereldeki kadın kurumları, kadın meclisleri ve ilgili birimlerin katılımıyla düzenli olarak izlenmesi ve değerlendirilmesi karar altına alındı.

Sonuç olarak verilen özeleştiriler, öneriler ve bunların karara dönüşmesi ışığında önümüzdeki dönemde Yerel Yönetimler alanında Demokratik, Ekolojik Kadın Özgürlükçü perspektifle daha güçlü çalışmaların yürütüleceği ortaya konuldu.

Kentin Ötesine, Zihnın Derinliklerine: Kadın Aklı, Duygusu ve Hakikatiyle Yeni Bir Yaşam

Günay Yakut-28 Haziran 2026

Gelir ve barınma güvencesi olmayan, bakım yüküyle eve hapsedilen kadının, şiddetten uzaklaşması imkânsız hâle getirilmektedir. Sistematik olarak üretilen bu şiddet, sadece fiziksel değil; psikolojik, ekonomik ve dijital boyutlarıyla kadının iradesini kırmayı, onu çaresizleştirip mevcut egemen düzene itaat ettirmeyi amaçlayan yapısal bir sorundur

İçinde yaşadığımız kentler, etrafımızı saran sokaklar ve evler yalnızca tuğla, demir ve betondan ibaret cansız yığınlar değildir; tarihsel süreçlerin, iktidar yapılarının ve toplumsal ilişkilerin ete kemiğe bürünmüş yansıması, kısacası ideolojilerin somutlaşmış hâlidir. Tarih boyunca kentlerin inşası çoğunlukla erkekler etrafında şekillenmiş, kentsel yapı egemen iktidarın izlerini taşıyarak tarafsızlığını yitirmiş ve cinsiyetli bir karaktere bürünmüştür.

Antik Yunan’da siyasetin ve yaşamın merkezi olan “polis” (kent) özgür erkek yurttaşlara tahsis edilirken, kadınlar “oikos” adı verilen eve ve özel alana hapsedilmiştir. Bugün sokaklarında yürüdüğümüz kentlerin kadınlara çoğu zaman yabancı, dışlayıcı ve korku dolu bir yüz göstermesi, tesadüfi bir planlama hatası değil; işte bu binlerce yıllık egemen zihniyetin ve mekânı bir tahakküm aracına dönüştüren ideolojinin sonucudur. Bu mekânsal ve zihinsel dışlanmışlığın köklerini anlamak ve aşmak için insanlığın toplumsal hafızasına bakmak, hatırlamak gerekir.

Tanrıçalık kültürüyle inşa edilen ahlaki ve politik yaşamın; özgür, eşit ve adil bir biçimde varlığını sürdürdüğü deneyimi hafızamızda diridir. Tarihsel olarak baktığımızda kadın, toplayıcılığı ve toplumsal düzeni planlarken; toplum içindeki empatiyi, bilgeliği ve doğayla olan o kutsal ekolojik uyumu ilmek ilmek örmüştür. Yaşam, kadının yarattığı bu bütüncül akıl ve duygu sentezi etrafında, hiyerarşiden uzak, komünal bir ruhla akıp gitmiştir. Ancak bu doğal ve özgür akış, “Kastik Toplumsal Katil” olarak tanımlanan örgütlü avcı erkek gruplarının hiyerarşiyi ve şiddet tekeli icat etmesiyle bir kırılmaya uğramıştır. Bu örgütlü kast, klanların yarattığı zenginliğe, tarımsal üretime ve komünal değerlere şiddet yoluyla el koyarak insanlık tarihindeki ilk köleleştirmeyi, ilk sömürgeciliği başlatmıştır. Tanrıça kültürünün eşitlikçi yaşam inşası, yerini ziggurlara, saraylara, devasa surlara ve kadının ev içine kapatıldığı bir şiddet rejimine bırakmıştır.

Bugün kentlerimizin iliklerine kadar işleyen kadına ve çocuğa yönelik şiddet ve yoksulluk sarmalı, bu tarihsel kırımın en somut yansımasıdır. Kentler, kadınların görünmez emeği, omuzlarına yıkılan bitmez tükenmez bakım yükü ve yoksulluğu üzerinden yükselmektedir. Gelir ve barınma güvencesi olmayan, bakım yüküyle eve hapsedilen kadının, şiddetten uzaklaşması imkânsız hâle getirilmektedir. Sistematik olarak üretilen bu şiddet, sadece fiziksel değil; psikolojik, ekonomik ve dijital boyutlarıyla kadının iradesini kırmayı, onu çaresizleştirip mevcut egemen düzene itaat ettirmeyi amaçlayan yapısal bir sorundur.

Bu kırım rejimine karşı yerel yönetimlerin ilk etapta beş kentte ilan ettiği “Kadın Kentlerine Doğru” tahayyülü; salt fiziksel mekânların restore edilmesini değil, kadının hafızasını, deneyimini ve aklını merkeze alan köklü bir zihniyet devrimini hedefler. Kadın kenti demek; kâğıt üzerindeki soğuk imar planlarına hapsolmuş bir mekân değil, kadınların nefesini, belleğini, zamanını ve emeğini merkeze alan bir özgürlük alanıdır. Gelenek, kültür veya sistem adına etrafımıza örülen görünmez duvarları aşmak; kadın hakikatiyle bezenmiş, şiddeti ve yoksulluğu dışlayan, komünal bir yaşamı ilmek ilmek örmekten geçer. Kadın kentleri, salt kadınlara özel alanlar yaratmayı değil; toplumsal yapının ve tüm mekânların cinsiyet eşitliği, özgürlük ideolojisi ve şiddetsizlik ekseninde baştan aşağı yeniden kurulmasını ifade eder. Zihniyetini kadın hakikati ve özgürlüğü etrafında dönüştürememiş hiçbir yaşam özgür olamaz; kenti kadın aklıyla yeniden yaratmak, aslında gasp edilen yaşamı, o ilk Tanrıça kültürünün özgür, adil ve bütüncül uyumuyla yeniden var etmektir.

Belediyecilikte Kadınların Var Olma Mücadelesi

Halima Bayram-28 Haziran 2026

Mücadele geleneğini sokaklara, mahallelere, sivil toplum alanlarına ve toplumsal örgütlenmelere taşıyarak kadın iradeleşmesini bir kez daha gösterdi. Üç dönem boyunca bu saldırılarla karşı karşıya kalan kadın mücadelesi, örgütlülüğünden ödün vermeden kazanımlarına sahip çıkarak her dönem toplumsal olarak kazandığı bu kazanımları, toplumun desteğiyle sahiplenmesiyle tekrar bu mücadele alanlarına geri döndü

Özgür Kadın Hareketi yalnızca kadınların toplumsal yaşama katılımını esas alan bir hareket olarak ortaya çıkmadı. Aynı zamanda egemen devletçi uygarlığa, sömürgeciliğe, inkâr ve imhaya karşı geliştirilen kapsamlı bir toplumsal dönüşüm hareketi olarak kendisini var etti. Bu nedenle Özgür Kadın Hareketi'nin yerel yönetimlerdeki varlığı, sıradan bir anlamla yani temsiliyet meselesi değil, özgür yaşamın kurumsallaştırılması çabasının bir parçasıdır.

Yerel yönetimlerde kadın mücadelesinin miras olarak gördüğü, 1979 yılında Hilvan'da üç kadın meclis üyesi kadınla başlayan yerel yönetimler mücadele tarihi, her dönem üzerine pozitif eklenmelerle bu alanda gittikçe kendisini büyüttü. 1990'lı yıllar, Özgür Kadın Hareketi'nin mücadelesini siyasallaştırmaya başladığı, kendi sözünü ve örgütlülüğünü oluşturmaya başladığı yıllar oldu. Bu dönemde kadınlar hem ulusal özgürlük mücadelesinin aktif özneleri hâline geldiler hem de kendi mücadele alanları içerisinde erkek egemen zihniyetle mücadele ederek kendi özgün örgütlenmelerini inşa ettiler. Kadınların siyasette, sokakta, mahallede, yaşamın her alanında geliştirdiği mücadele deneyimi, bu süreç içerisinde yerel yönetimler alanında da kendisini göstermeye başladı.

1999 yılında Kürt siyasi hareketinin birçok belediyeyi kazanmasıyla birlikte yerel yönetimler yeni bir toplumsal modelin inşa alanına dönüştü.

2000’li yıllarla birlikte kadınlar belediyeçilik alanında daha sistematik bir örgütlenme geliştirdi. Kadınların belediyelerde yalnızca çalışan ya da meclis üyesi olarak yer almaları hedeflenmedi; kadın politikalarının oluşturulması, kadın merkezlerinin açılması, yaşam alanlarının kurulması ve kadınların karar mekanizmalarına doğrudan katılımının sağlanması için önemli adımlar atıldılar.

Kadın danışma merkezleri, kadın kooperatifleri, şiddetle mücadele birimleri ve kadın müdürlükleri bu dönemde kurumsallaşmaya başladı. Bu anlayışın temelinde kadın özgürlük mücadelesinin geliştirdiği demokratik, ekolojik, kadın özgürlükçü yerel yönetimler anlayışı bulunuyordu. Belediyeler yalnızca klasik anlamda yürütülen belediyeçilik hizmeti sunan kurumlar olarak değil, toplumun ihtiyaçlarının, taleplerinin katılımcı bir anlayışla ortaya koyduğu, kendi ihtiyacını kendisinin belirlediği yani komün anlayışıyla halkın yönetime doğrudan katılımının hedeflendiği alanlar olarak ele alındı.

Özellikle 2014 yerel yönetimler seçimleri sonrasında Özgür Kadın Hareketi’nin yerel yönetimlerde belediyeçiliğe kattığı en önemli hususlardan biri eşbaşkanlık sistemi oldu. Eşbaşkanlık, kadın ve erkeğin aynı makamı paylaşması, kadının var olan iktidar anlayışı içerisinde iktidara ortak olması değil; egemen iktidar anlayışına karşı demokratik, çoğulcu, eşitlikçi, katılımcı ve özgürlükçü yönetim anlayışının somutlaşmasıydı. Kadınların yerel yönetimlerdeki etkisi gittikçe kendisini büyüttü; bunu da toplumsallaşmayla, toplumda kabuliyet sağlayarak, toplumun kadın siyasetine, kadının politikada var olmasına güvenmesiyle geliştirdi. Çok sayıda kadın belediye eşbaşkanı seçildi. Kadın politikaları bütçelendirildi, kadınların ekonomik ve sosyal yaşamını güçlendiren politikalar üretildi. Kadının yaşamın her alanında var olma mücadelesi perspektifi kent planlamasından ekonomiye, eğitime, şiddete karşı mücadele alanlarından tutalım birçok alana yansdı.

Ancak büyüyen bu mücadele süreci kesintisiz ilerlemedi. Kayyım uygulamalarıyla birlikte eşbaşkanlık sistemi hedef alındı; özgür eş yaşam anlayışının somutlaşmış pratiği olan eşbaşkanlık sisteminin ortaya koymuş olduğu somut politikalara yönelik ciddi saldırılar gerçekleştirildi. Kadın kurumları, kadın müdürlükleri, kadın daire başkanlıkları, kadın yaşam alanları kapatıldı. Buna rağmen kadın hareketi yerel yönetimleri yalnızca belediye binalarından ibaret görmedi. Mücadele geleneğini sokaklara, mahallelere, sivil toplum

alanlarına ve toplumsal örgütlenmelere taşıyarak kadın iradeleşmesini bir kez daha gösterdi. Üç dönem boyunca bu saldırılarla karşı karşıya kalan kadın mücadelesi, örgütlülüğünden ödün vermeden kazanımlarına sahip çıkarak her dönem toplumsal olarak kazandığı bu kazanımları, toplumun desteğiyle sahiplenmesiyle tekrar bu mücadele alanlarına geri döndü. Erkek egemen anlayış üzerine kurulmuş olan belediyeler içerisinde yer almak, kadına dair, topluma dair politikalar üretmek, bu hizmetleri açığa çıkarmak kadın mücadele tarihi içerisinde o kadar da kolay gerçekleşmedi. Erkek aklı olarak dizayn edilen bu kurumlarda hem kendi geleneğinden olan erkek anlayışla mücadelesini yürüttü hem de karşı anlayışa karşı mücadelesini büyüttü. İradesi sürekli kırılmaya çalışılan kadınlar, kendisini her seferinde küllerinden var ederek kadınların sesi, sözü olmaya devam etti.

Gelinen bu aşamada kadınların belediyeçilik deneyimi, yalnızca yerel yönetim pratiği olarak değerlendirilemez. Bu deneyim, kadınların tarihsel olarak kendilerinden alınan irade olma gücü, sözü, kararı ve yönetim hakkını yeniden kazanma mücadelesinin kurumsal bir ifadesidir. Belediyeçilik burada bir amaç değil; kadın özgürlüğünü, toplumsal demokrasiyi ve toplumun var olma biçimi olan komün anlayışını inşa etmenin araçlarından biridir. Bu nedenle kadınların yerel yönetimlerdeki hikâyesi, seçimlerden seçimlere hatırlanan bir siyasi başarı öyküsü değil; doğal toplumdan günümüze uzanan kadın özgürlük arayışının süregelen, üstü örtülmüş bir tarih gerçekliği olarak okunmalıdır. Çünkü bu mücadele, kadın bakışıyla, kadın estetiğiyle, kadın adaletiyle, kadın vicdanıyla özgür kentleri yönetme biçiminin nasıl olması gerektiğini, mevcut sistem içerisinde yerelden demokrasinin bu yönetim biçimi ile mümkün olduğunu ortaya koyarak iddiasını yaşamsallaştıracaktır. Kentleri yönetmekten önce yaşamı özgürleştirme iddiasını taşımaktadır.

Kapitalist Modernite Kişiliğinin Sistematik Kötülüğüne Karşı Demokratik Modernite Kişiliğinin Örgütlü Toplum İyiliği!

Seyran Şık Karabulut-28 Haziran 2026

Batman'da Şifa Bakım Merkezi'nde, aralarında Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü'nde çalışan personel ve yöneticilerin de olduğu 83 kişi gözaltına alındığında orada yaşanan vahşet duyuldu. Operasyon sonrası gizlilik ve yayın yasağı getirilerek yine kamuoyunun gerçeklere ulaşmasının önü kesilmeye çalışıldı. Ancak kadın örgütlülüğü öncülüğünde, bu dezavantajlı bireylerin hizmet aldığı bakım merkezinde nelerin yaşandığını kamuoyunun öğrenmesinin mücadelesi verildi ve olayın peşine düşüldü

Kapitalist modernite kişiliğinin birey ve toplum üzerinde yarattığı kişilik-zihniyet yapısı; bireyi toplumdaki kopartıp toplumsal değerlere duyarsızlaştıran, kıymet biçilmeyen vicdanı yok sayan, toplumsal ahlaktan, kolektivitenden ve bütün toplumsal bağlardan kopartıp bireysel çıkar peşinde olan, rekabeti ve sermayeyi düşünen, her şeyi pazara ve fiyata indirgeyen, bireyi metalaştıran bir yapıdır. Kapitalist modernite kişiliği için para tanrı olarak görülür; bu kişilik paraya tapan kişiliktir. Bir de işbirlikçi yanı gelişir ve sistemle işbirliği içinde toplumda kötülük yumağına dönüşür. Bu kişilik, sermayesi ve sistemi için her türlü kötülüğü mübah gören, doyumsuz, tükettikçe tüketen; bunu cinsel hazzına da yansıtan, akıl, vicdan ve cinsel güdüler arasında bağ bırakmayan bir kişiliktir. Zaten aşırı tüketim zihniyeti, mevcut güdü ve bireysel zevkini tatmin etmek için bu kişiliğin içine girmeyeceği sapkınlık bırakmaz. Ahlaksızlık, tutarsızlık, insani değerlerden yoksunluk bireyi tutsak alır ve egemen güçler istedikleri politikaları bu kişilikler üzerinden yürütürler.

Bakın, Batman’da Şifa Bakım Merkezi’nde, aralarında Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü’nde çalışan personel ve yöneticilerin de olduğu 83 kişi gözaltına alındığında orada yaşanan vahşet duyuldu. Operasyon sonrası gizlilik ve yayın yasağı getirilerek yine kamuoyunun gerçeklere ulaşmasının önü kesilmeye çalışıldı. Ancak kadın örgütlülüğü öncülüğünde, bu dezavantajlı bireylerin hizmet aldığı bakım merkezinde nelerin yaşandığını kamuoyunun öğrenmesinin mücadelesi verildi ve olayın peşine düşüldü. Çünkü duyulan iddialar vicdanları inciten, uykuları kaçırان iddialardı. Bu merkezde sosyal açıdan desteklenmesi gereken, rehabilite ve tedavi edilmesi gereken, bakıma muhtaç insanlara işkence, kötü muamele, taciz, tecavüz, kasten ölüme sebebiyet verme gibi birçok kötü uygulama gerçekleşmişti. Bu duyumlar, özellikle kadınların evinde oturmasını, seyirci kalmasını, sessiz kalmasını engelledi. Kısa bir süre sonra gizlilik kararı dosyadan kalktığında, bu duyumların vahşet boyutu doğrulandı. Dosyada mevcut görüntüler, konuşulanların ve duyulanların katbekat fazlasıydı.

En vahimi, orada çalışan kapitalist kişiliklerin, işbirlikçi, insani ahlaktan ve vicdandan uzak onlarca kişinin bu kötülüğe müdahil olmasıdır. Bu onlarca insanın müdahiliyeti normal bir durum değil. Özel savaş politikaları, bu kapitalist modernite kişilikleri üzerinden en hileli şekilde yürütülüyor. Amaç, bu kişilikler üzerinden parçaladığı toplumu egemen güç karşısında güçsüz kılmak, savunmasız bırakmak, maddi ve manevi her türlü sömürüye açık hâle getirmektir. Bu bakım merkezinde yaşananlar her şeyi gözler önüne seriyor; bu çok boyutlu saldırı zihniyetini ve niyetini tekrar gözler önüne serdi.

Tıpkı bu kentte yaşanan İpek Er olayı gibi... Bakın, bu kentin kaderi değil; bu yaşananlar, özel savaş politikalarının bir de özellikle Batman’a yönelimidir. İpek Er, Batman’ın Beşiri ilçesinde 2020 tarihinde uzman çavuş olarak görev yapan Musa Orhan hakkında cinsel saldırı nedeniyle defalarca şikâyetçi olmasına rağmen şikâyeti değerlendirilmeyip sonuçsuz kalıyor. Yaşadığı cinsel saldırı ve psikolojik yıkıma dayanamayarak yaşananlara dair bir mektup bırakıp intihar girişiminde bulundu. Ağır yaralı olarak hastaneye kaldırılan İpek Er, 34 gün yaşam mücadelesi verdikten sonra hayatını kaybetti. Musa Orhan, savcılık tarafından tutuklanmak üzere mahkemeye sevk ediliyor ancak adli kontrol tedbiriyle serbest bırakılıyor; dışarıda elini kolunu sallayarak dolaşmaya devam ediyor. Cezasızlık, bu coğrafyada başta kadın ve çocukların yaşam hakkı olmak üzere genel hak ihlallerinin en büyük zırhı oldu, olmaya da devam ediyor.

Kamunun gücünü arkasına alarak sistemin özel savaş politikalarının yürütücüsü olanların ve bu suçları işleyen hiçbir failin etkili bir ceza aldığına şahit olmadık. Musa Orhan, nitelikli

cinsel saldırı suçundan 12 yıl hapis cezası alıyor; sonraki yargılama sürecinde ancak bu ceza iyi hâl indirimi alıp 10 yıla düşürülüyor. İpek Er'in ve ailesinin yaşadıkları, kolluk kuvvetinin kamunun gücüne güvenerek özellikle kadınlara ve çocuklara yönelik olan taciz, tecavüz ve baskısının bir örneğiydi.

Evet, Batman tesadüf değil dedik. Bir de Batman'da Rojwelat Kızmaz, 9 Şubat 2024 tarihinde kaybolduktan üç gün sonra Ilısu Baraj Gölü'nde cansız bedeni bulunan Rojwelat'ın cenazesinin bulunmasının ardından başlatılan soruşturmada, olayın tüm yönleriyle araştırılmadığı ve kamera kayıtlarının yeterince incelenmediği yönündeki eleştirilere rağmen kısa süre içinde Rojwelat'ın ölümüyle ilgili yürütülen soruşturma dosyası “kovuşturmaya yer yoktur” ibaresiyle kapatılmıştı. Yakın zamanda Rojwelat Kızmaz'ın şüpheli ölümüne ilişkin dosya, ailenin sunduğu yeni deliller üzerine yeniden açıldı. Gülistan Doku'nun arkadaşıydı. Dersim'de uzun süre Gülistan Doku'yla beraber arkadaşlık ilişkileri güçlü olan iki genç kadındı. Gülistan Doku 2020 yılından bu yana kayıp. Gülistan Doku dosyasında yaşanan gelişmelerde, Rojwelat Kızmaz'ın ailesinin sunduğu delillerin Gülistan Doku'nun dosyasına da konulduğu kayıtlara geçmiş.

Evet, Gülistan Doku şahsında aslında Kürt kadınlarının özgürlük mücadelesindeki kararlılığını; özel savaş politikalarıyla, psikolojik savaş, cinsel şiddet, uyuşturucu/fuhuş ağları, kadınlara yönelik sistematik baskı ve cezasızlık mekanizmaları yoluyla direnişi kırma, toplumu demoralize etme ve kontrolü sağlama stratejisini Gülistan Doku dosyasında çıkan gerçeklerde görmekteyiz. Vali, emniyet, hastane personeli gibi unsurların devlet içi çeteleşme ve kötülük örgütlülüğü olarak ifade edilebilecek ilişkileri söz konusudur.

Bakın; İpek Er, Rojwelat Kızmaz, Gülistan Doku, Rojbin Kabaiş ve çoğu ismini bilmediğimiz, üstü kapatılan Kürt kadınlarına yönelik yürütülen taciz, tecavüz, şiddet ve sonucunda ölüm olayları; mülki amirler, kolluk ve yerel işbirlikçiler eliyle özel savaş politikalarının, delillerin karartılması, “intihar” denilerek geçiştirilmesi, kamu görevlilerinin korunması yoluyla stratejik ve sistematik bir şekilde yaşatılan gerçekleridir. Bu olaylar cezasızlığın ve sistematik baskının kanıtıdır. Bu olaylar, devlet-kamu gücü ilişkilerinde şeffaflık ve hesap verebilirlik olması gerektiğini bize gösteriyor.

Tekrar Şifa Bakım Merkezi'nde yaşanan vahşet olayına dönecek olursak; yaklaşım zihniyeti aynı, sistemin stratejisi aynı, hedef toplumu sistematik bir şekilde çürütme yönelimidir. Bu yaklaşımın ve yönelimin önüne geçebilecek çözümü üretebilecek olanın

yine toplumun kendisi olduğunun farkına varıp toplumu ahlaki ve politik değerine kavuşturmak gerekir. Kürt halkının dayanışma, yardımlaşma, kolektif yaşam özüne dönme çalışmalarını yapmak gerekiyor. Yani toplumu kadın şahsında xwebûn yapmak gerekir ki bir daha bu tür olaylar her kimin eliyle ve uzantılarıyla olursa olsun yaşatılmasın. Elbette bunun bir çözüm gücü mevcut sistemi yürüten devlet sistemidir. Elbette en ağır, caydırıcı ve etkili cezalar verilmeli ancak tamamen toplumda bu kötülüklerin ve kapitalist kişiliklerin kalkması için ahlaki toplum örgütlülüğü şart ve yaşamsaldır.

Bakın, Batman halkının özünde dezavantajlı bireylere yaklaşımda neler varmış: Merhamet var, dayanışma var, kolektif sahiplenme var ve en önemlisi toplumun değeri olarak görme var. Dezavantajlı bireyler hiçbir zaman dışlanmamış, unutulmamış ya da sorun olarak görülmemiş. Onlar, Kürdistan'ın her şehrinde olduğu gibi Batman'ın sokaklarında da toplumsal bir değer, mahallenin rengi, çarşının neşesi ve vicdanların canlı hatırlatıcılarıydı. Onlarla vakit geçirmek, onlara sahip çıkmak, dayanışma sağlamak en değerli mirastı. Çünkü halk bilirdi ki her bireyin bir hikâyesi, değerli bir yaşamı; her hikâyenin ve yaşamın öğretecek bir dersi ve yaşanmışlığı vardır.

Batman'ın Brako'su, Batman'ın en kutsanmış dezavantajlı bireyiydi. Kolektif bir dayanışmayla yalın ayak bir ömür geçirdi Batman sokaklarında. Bastığı toprak birçok hasta kişiye şifa olarak görüldü. Batman'ın Veso'su çarşıda adaleti canlı tutardı, sopasıyla ve kutsanıp kolektif dayanışmayla sevgiyle yaşardı. Şemo Piv, tombul yanaklarıyla torbasında çocuk neşesini taşır; sokaklarda çocukların masumiyet kolektivitesiyle yaşardı. Habib Başkan, Müniro, Melle Külli, Necme ile Misto ve onlarcası Batman ve Kürdistan'ın dört yanında benzerleriyle yaşardı. Heykelleri dikilir, belgeselleri yapılır, parklara, bahçelere, çarşıya isimleri verilirdi. Aileleri onlarla övünür, toplum onları gülistanın nadide gülleri, cevherlerin en kıymetlileri olarak görürdü. Onların varlığı şehrin, köyün, mahallenin ruhuydu, kolektif yaşamıydı. Merhameti canlı tutandı.

Kültürel yozlaşma ve neoliberal kapitalizmin topluma, bireye sirayetiyle birlikte toplumdan dışlanan, “engelli” olarak tanımlanan bireylere dönük kolektif yaklaşım bitirildi; dayanışma bitirildi ve bu bireyler devlete, piyasaya ve “profesyonel” kurumlara emanet edildi. Bakım evleri, rehabilitasyon merkezleri, “uzmanlar” devreye girdi. İnsan ilişkisinin ve toplum dayanışmasının yerini prosedürler; merhamet ve vicdanın yerini bürokrasi aldı. Tekrar önümüze kapitalizmin insanı verimlilik ve maliyet üzerinden değerlendirmesi çıkıyor. Kapitalizm, üretmeyen ve bağımlı görülen her bireyi bir yük olarak görür. Bu mantık en çok da dezavantajlı bireylere vurur. Akıl ve ruh sağlığı sorunu

yaşayanları, engellileri, yaşlıları vurur. Devlet kurumları da bu sistemin içinde çoğu zaman denetimden uzak, vicdandan yoksun bir şekilde işler hâle geldi. Batman'daki Şifa Bakım Merkezi'ndeki iddialar da tam olarak bu yapısal çürümenin sonucudur.

Ahlaki karakterler kapitalist modernite kişiliklerine dönüştü. Devrimci karakter, öz karakter aşıldı. Merhamet ve utanma en devrimci duyguyken utanma duygusu kalmadı. Çünkü bu halkın özünde güçlüye karşı durmak kadar dezavantajlıya, zayıfa sahip çıkıp dayanışma sağlamak da bir duruştu. Toplum, dezavantajlı bireye kolektif dayanışma sağlamayı onur meselesi yapardı. Bugün ise o devrimci vicdan, kapitalist kişiliğin bireyciliği, tüketim kültürünün ben odaklı neoliberalizmi altında eziliyor. İnsanlar kendi bireysel hayatlarının yüküyle boğuşurken dezavantajlılara dönük dayanışmanın ve kolektif yaklaşımın ortadan kalktığının farkında bile olamamıştır.

Batman'da bu acı olay sadece bir olay değil; bizi biz yapan özümüzden, kolektif yaşamımızdan, kültürümüzden ve değerlerimizden uzaklaşmanın faturasını önümüze koyuyor. Kürdistan'ın her yerinde benzer yozlaşma ve kapitalist kişiliklerin sirayetinin belirtileri görülüyor. Toplumun bağları zayıflıyor, mahalleler arasındaki dayanışma zayıflıyor, kolektif yaşam yaklaşımı bitiyor. İnsan ilişkileri ticari hâle geliyor.

Çözüm, tam da çokça konuştuğumuz komün yaşamda, kolektif akıl ve yaklaşımda, vicdana sarılmaktadır. Elbette devlet kurumlarını denetim altına almak, personel eğitimini artırmak, bağımsız gözlem mekanizmaları kurmak şarttır. Ama asıl mesele bunlarla bitmez. Asıl meselenin çözümü, demokratik modernite kişiliklerinde; insani öze dönüş, merhameti, vicdanı, ahlaki devrimci bir değer hâline getirmek ve kolektif akılla ihtiyaç üzerine komünle örgütlenmek, ahlaki ve politik toplumu oluşturmaktır.

Bakın, demokratik modernite kişiliğinin temel sorumluluklarının başında politik ve ahlaki sorumluluk gelir. Neolitik dönemin ahlaki-politik toplumundan ilham alır, iktidar öncesi topluluk yaşamını ve kolektif kadın öncülüğünü referans alır. Uygarlık tarihi boyunca devam eden demokratik direniş geleneğini sürdüren; yaşamın her alanında sorumluluk alan, toplumsal değerlere bağlı, yaratıcı fikirler üreten, toplumsal düşünen, toplumsal üreten demokratik modernite kişiliği; dayanışmayı, ortak iradeyi ve ortak akıllı esas alır. Bağımlılık ilişkilerinden uzak, ilkesel bağlılık yanı güçlü; kölelik, sömürü ve tahakküme karşı dirençlidir. En önemli yanı da budur.

Çözüm, demokratik modernite kişiliğinin oluşturduğu komünlerdedir. Topluma, kadına, çocuğa, dezavantajlı bireylere yöneltilen bütün kötülüklerin, özel politikaların, toplumu

ürtmeyi hedeflediğinin; ancak bu hedefin örgütlü toplumla boşa ıkartılacağının bilinciyle gece gündüz toplumda ahlaki ve politik örgütlenme çalışmasını yürütmek, bilinç oluşturmak ve toplumda iyiliği oturtmak boynumuzun borcu olmuştur.

Kadın Fikriyatıyla Yerel Yönetimleri Yeniden Örmek

Devrîm Demîr-28 Haziran 2026

Yerel yönetimler demokratik toplumun örgütlendiği, halkın kendi yaşamına dair kararlara doğrudan katıldığı, kadınların özne olduğu toplumsal alanlar olarak yeniden tanımlanmaktadır. Sonuç bildirgesinin bütününe yayılan temel yaklaşım da budur. Bu yönüyle metin, kadınların siyasette daha fazla yer almasını savunan klasik eşit temsil anlayışının ötesine geçiyor; kadınların toplumsal yaşamın kurucu öznesi olduğu fikrini merkeze alıyor

6-7 Haziran tarihlerinde Amed’de gerçekleştirilen Demokratik Yerel Yönetimler Kadın Konferansı’nın sonuç bildirgesi, yerel yönetimlere ilişkin bir yol haritası sunarken öte yandan demokratik toplum perspektifinin yerel yönetimler alanındaki yansımalarını güçlü bir şekilde ortaya koyuyor. Ortaya çıkan sonuç bildirgesi, kadın özgürlük mücadelesinin yerel yönetimler alanındaki yeni dönem politik hattını tarif eden önemli bir siyasal metin niteliği taşıyor. “Kadın İradesiyle Komünleşiyor, Yerel Yönetimlerle Özgür Toplumu Örüyoruz” şiarı etrafında yürütülen tartışmalar, bugün Kürdistan’dan Türkiye’ye uzanan demokratik toplum arayışının en güçlü kurucu öznesinin kadınlar olduğunu bir kez daha görünür hâle getirdi.

Bugün dünya kapitalist modernitenin çok yönlü krizleriyle karşı karşıya. Savaşlar, ekolojik yıkım, derinleşen yoksulluk, otoriterleşme ve kadın düşmanı politikalar, artan eşitsizlikler yalnızca siyasal sistemleri değil, yaşamın bütün dokusunu tahrip ediyor. Bu nedenle konferansın krizi yalnızca ekonomik ya da yönetsel bir sorun olarak değil; zihniyet krizi olarak ele alması son derece anlamlıdır. Çünkü kadın özgürlük paradigmasının temel iddiası tam da burada ortaya çıkmaktadır: Sorun yalnızca iktidarın kimde olduğu değil,

iktidarcı zihniyetin kendisidir. Bu nedenle konferansın önerdiği çözüm de sadece yeni belediye hizmetleri üretmek değil; yaşamın yeniden örgütlenmesine ilişkin bütünlüklü bir toplumsal perspektif geliştirmek oluyor. Bu perspektifle yerel yönetimler yalnızca hizmet üreten idari kurumlar olarak değerlendirilmemektedir.

Yerel yönetimler demokratik toplumun örgütlendiği, halkın kendi yaşamına dair kararlara doğrudan katıldığı, kadınların özne olduğu toplumsal alanlar olarak yeniden tanımlanmaktadır. Sonuç bildirgesinin bütününe yayılan temel yaklaşım da budur. Bu yönüyle metin, kadınların siyasette daha fazla yer almasını savunan klasik eşit temsil anlayışının ötesine geçiyor; kadınların toplumsal yaşamın kurucu öznesi olduğu fikrini merkeze alıyor.

Bildirgenin en güçlü siyasal vurgularından biri eşbaşkanlık sistemine ilişkin ve yerel yönetim anlayışını yeniden tanımlamasıdır. Yerel yönetimler burada yalnızca altyapı hizmeti sunan kurumlar değil; toplumsal dayanışmanın geliştiği, demokratik katılımın güçlendiği, kadınların öz örgütlülüğünün büyüdüğü kamusal alanlar olarak tarif edilmektedir. Bu yaklaşım, yerel yönetimleri devlet hiyerarşisinin alt basamağı olarak gören klasik yönetim anlayışından farklı bir siyasal zemine işaret ediyor. Bu çerçevede eşbaşkanlık sistemine yapılan vurgu da sadece idari bir modele ilişkin değildir. Bildirgede eşbaşkanlık, kadınların karar alma mekanizmalarındaki eşit varlığını güvence altına alan demokratik bir ilke olarak ele alınıyor. Kadınların yönetime katılımının bir “kota” meselesinden ibaret olmadığı, yönetim kültürünün dönüşümüyle doğrudan ilişkili olduğu vurgulanıyor. Dolayısıyla eşbaşkanlık, yalnızca temsil meselesini değil, yönetme biçiminin demokratikleşmesini de ifade ediyor.

Bildirge yerel yönetimleri yalnızca klasik belediye hizmetleri ekseninde ele almıyor. Kadın kentlerinden bakımın toplumsallaştırılmasına, komünal ekonomiden kadın diplomasisine kadar uzanan başlıklar yeni yaşam modelinin bütünlüklü çerçevesini ortaya koymaktadır.

Bildirgenin dikkat çeken bir diğer yönü ise “kadın kenti” kavramına yüklediği anlamdır. Günümüzde birçok belediye “kadın dostu kent” projeleri yürütüyor. Ancak burada kullanılan çerçeve bunun ötesine geçiyor. Kadınlar için güvenli ulaşım, bakım hizmetleri, kamusal mekânlara erişim, kadın dayanışma merkezleri, anadilinde hizmet, kadın ekonomisi, komün ve karar süreçlerine katılım konularını birbirinden bağımsız projeler değil; demokratik modernitenin yereldeki örgütlenme biçimleri olarak ele alıyor. Bu

yaklaşım klasik belediyeçilik anlayışının çok ötesine geçmektedir. Çünkü kadın özgürlük paradigması açısından kent yalnızca fiziksel mekân değildir; toplumsal ilişkilerin yeniden üretildiği yaşam alanıdır. Dolayısıyla kadın kentleri aynı zamanda erkek egemen kent anlayışına karşı özgür yaşamın mekânsallaşması anlamına gelmektedir.

Ekonomi başlığında ortaya konulan yaklaşım da benzer biçimde dikkat çekmektedir. Kapitalist modernitenin kadın emeğini görünmezleştiren, yoksulluğu derinleştiren ve bakım yükünü kadınların omuzlarına bırakan politikalarına karşı komünal ekonomi modeli güçlü biçimde savunulmaktadır. Bu kavram, üretimin yalnızca piyasa ilişkileri üzerinden değil, toplumsal ihtiyaçlar, dayanışma ve kolektif emek temelinde örgütlenmesini ifade ediyor. Kadın kooperatifleri, ortak üretim alanları, demokratik pazarlar, ekolojik üretim ve toplumsal ihtiyaçları esas alan ekonomi anlayışı; sermaye merkezli kalkınma politikalarına karşı kadın eksenli alternatif bir yaşam ekonomisini tarif etmektedir. Ekolojiye ilişkin değerlendirmeler de aynı bütünsellik içinde yer alıyor. Doğa ile toplum arasındaki ilişkinin yeniden kurulması gerektiği vurgulanırken, kadın emeği ile ekolojik üretim arasında kurulan bağ dikkat çekiyor. Bu yaklaşım, çevre politikalarını teknik düzenlemelerden ibaret görmeyen; doğanın korunmasını demokratik yaşamın ayrılmaz parçası olarak değerlendiren bir anlayışı yansıtıyor.

Aynı şekilde bakımın toplumsallaştırılması kararı da kadın özgürlük mücadelesinin en stratejik başlıklarından biridir. Çünkü patriyarkal sistem kadınları görünmeyen bakım emeği üzerinden sömürmektedir. Burada kadınların omuzlarına bırakılan görünmez emek, toplumsal olarak paylaşılması perspektifiyle ele alınıyor. Bu yaklaşım, bakımın yalnızca aile içinde çözülecek bir mesele değil, kamusal sorumluluk olduğu fikrine dayanıyor. Yerel yönetimlerin bu alandaki rolü de sosyal destek sağlayan kurumlar olmaktan çıkarak toplumsal eşitliği güçlendiren aktörler olarak tanımlanıyor. Kreşler, yaş almış birey bakım merkezleri, çocuk alanları ve toplumsal bakım politikalarının yerel yönetimlerin temel hizmet alanı hâline getirilmesi sadece sosyal belediyeçilik değildir; erkek egemen iş bölümüne karşı demokratik yaşamın yeniden örgütlenmesidir.

Bildirgenin önemli siyasal başlıklarından biri de barış ve demokratik toplum tartışmalarıdır. Kürt Halk Önderi Abdullah Öcalan'ın 27 Şubat çağrısıyla başlayan 'Barış ve Demokratik Toplum İnşası' süreci, kadınlar tarafından en güçlü biçimde sahiplenilirken, kadınlar bu sürecin öncülüğünü üstlenme iddiasını da ortaya koydu. Kadınların tarih boyunca savaşların en ağır sonuçlarını yaşadığı, buna karşın barış

m¼cadelelerinin de en g¼çlü kurucu gücü olduğu gerçeği konferans boyunca g¼çlü biçimde vurgulanmış ve sonuç bildirgesine de yansımıştır.

Kürt Halk Önderi Abdullah Öcalan, kadın özgürleşmeden toplum özgürleşmez derken, kadın hareketi de uzun yıllardır demokratik çözümün ancak kadınların aktif katılımıyla mümkün olacağını ifade etmektedir. Burada işaret edilen kavram ise “öz örgütlülük”tür. Kadınların demokratik toplumun öznesi olabilmesinin ancak kendi örgütlü yapıları aracılığıyla mümkün olacağı düşüncesi metnin birçok bölümünde tekrar ediliyor. Demokratik toplumun inşasında kadınların kurucu rolü yalnızca siyasal temsil düzeyinde değil, toplumsal dönüşümün bütün alanlarında ele alınmış. Kadınların barış süreçlerinin öznesi olması gerektiği yönündeki irade, demokratik siyasetin geleceği açısından önemli bir perspektif sunmaktadır.

Konferansın dikkat çeken yönlerinden biri de kadın diplomasisi başlığıdır. Kürdistan’ın dört parçası ile dünyanın farklı bölgelerindeki kadın deneyimlerini ortaklaştırma hedefi, kadın özgürlük mücadelesinin yerelden evrensele kurduğu bağı göstermektedir. Demokratik konfederal perspektifin yerel yönetimler alanındaki karşılığı olarak okunabilecek bu yaklaşım, kadınların uluslararası dayanışmasını demokratik toplum mücadelesinin önemli bir ayağı olarak tarif etmektedir.

Sonuç bildirgesi bütün olarak değerlendirildiğinde, belediyeciliğe ilişkin teknik hedeflerden çok daha kapsamlı bir siyasal çerçeve sunuyor. Metin, yerel yönetimleri demokratik toplum fikrinin somutlaştığı alanlar olarak görüyor. Kadın özgürlüğü, ekolojik yaşam, demokratik katılım, bakımın toplumsallaştırılması, komünal ekonomi ve yerel demokrasi birbirinden bağımsız politika başlıkları olarak değil, birbirini tamamlayan bütünlüklü bir yaklaşımın parçaları olarak ele alınıyor.

Elbette bildirmede yer alan tüm kararların yaşama geçebilmesi yalnızca belediyelerin teknik kapasitesiyle mümkün değildir. Bunun temel gücü örgütlü kadın iradesidir. Zaten konferansın en güçlü mesajı da burada ortaya çıkmaktadır. Demokratik toplum yukarıdan kurulmaz; komünlerden, mahallelerden, kadın meclislerinden, kooperatiflerden ve yerel örgütlenmelerden örölür.

TJA’nın yıllardır ifade ettiği “özgür kadınla demokratik toplum” perspektifinin, konferans kararlarında yerel yönetim politikalarına dönüştüğünü görmek mümkün. Kadın özgürlüğü ile demokratik toplum arasındaki bağ artık yalnızca teorik bir tespit değil; somut yönetim programı olarak tarif edilmektedir.

Bugün kadın özgürlük mücadelesi yalnızca kadınların eşit temsil mücadelesi değildir. Demokratik siyasetin yeniden inşasının en dinamik gücüdür. Yerel yönetimlerden başlayarak komünal yaşamı büyüten, kadın ekonomisini geliştiren, ekolojik toplumu kuran ve barışı örgütleyen bu yaklaşım, aynı zamanda yeni yaşamın yol haritasını da ortaya koymaktadır.

Amed'den yükselen bu irade, sadece belediyecilik anlayışını değil; demokratik toplum tahayyülünü de yeniden tanımlamaktadır. Çünkü kadın iradesinin güçlendiği her alan, demokratik toplumun büyüdüğü alandır. Komünleşen kadın, özgürleşen kent; özgürleşen kent ise demokratik toplum demektir. Konferansın ortaya koyduğu temel siyasal iddia tam da budur.

Toplumsal Barış İçin Kötülüğün Sıradanlığına Karşı Yeniden Bağ Kurma

Fatime Üzül Levent-28 Haziran 2026

Bu süreçte barış, yalnızca siyasal bir hedef değil; sosyolojik bir yeniden bağlanma biçimidir. İnsanların birbirini bir tehdit kategorisi olarak değil, ortak toplumsal gerçekliğin eşit bileşenleri olarak kavramasını mümkün kılar. Böylece Arendt'in sözünü ettiği düşünsel atalet kırılır; Zimbardo'nun tarif ettiği edilgen uyum çözülür; Hari'nin işaret ettiği kopmuş bağlar yeniden örülmeye başlar

İnsan, toplumsal kötülüğü çoğu zaman istisnai olaylarda aramaya eğilimlidir. Savaşlarda, kitlesel yıkımlarda, tarihsel kırılmalarda ya da siyasal rejimlerin görünür krizlerinde... Bunun temel nedeni, kötülüğün ancak olağanüstü biçimlerde tezahür edeceğine dair yerleşik kabuldür. Oysa modern siyasal ve sosyolojik düşünce, kötülüğün çoğu zaman olağanüstü tarihsel anlardan değil, gündelik hayatın sıradanlaşmış pratiklerinden üretildiğini göstermektedir.

Hannah Arendt, özellikle Eichmann in Jerusalem adlı eserinde geliştirdiği “kötülüğün sıradanlığı” kavramsallaştırmasıyla bu olguya dikkat çeker. Arendt'e göre kötülük çoğu zaman radikal bir nefretin sonucu değildir; daha çok düşünme faaliyetinin askıya alınmasından doğar. Buradaki esas mesele ahlaki bir canavarlık değil, eleştirel muhakemenin terk edilmesidir. Birey, eylemlerinin etik sonuçları üzerine düşünmeyi bıraktığında, içinde bulunduğu kurumsal yapının teknik bir uzantısına dönüşür. Böylece dışlama, şiddet ve adaletsizlik; bireysel bir tercih olmaktan çıkarak sistemin olağan işleyişi gibi görünmeye başlar.

Bu düşünceyi psikososyal düzlemde derinleştiren isimlerden biri Philip Zimbardo'dur. Özellikle The Lucifer Effect adlı çalışmasında ortaya koyduğu üzere, insan davranışı çoğu zaman sabit karakter özelliklerinden ziyade yapısal koşullar tarafından şekillenir. Otorite ilişkileri, kolektif sessizlik, normatif baskı ve sorumluluğun anonimleşmesi; bireyin etik özerkliğini aşındırır. Bu durumda kişi, kendi muhakemesini askıya alarak kurumsal role teslim olur. Söz konusu teslimiyet çoğu zaman bilinçli bir kötücüllükten değil, sıradan bir uyum refleksinden beslenir.

Ancak Arendt ve Zimbardo'nun ortaya koyduğu bu tablo, daha geniş bir sosyolojik zeminde anlam kazanır. Johann Hari, Lost Connections adlı eserinde modern toplumların temel krizlerinden birinin bağların çözülmesi olduğunu ileri sürer. Hari'ye göre bireyin yaşadığı yalnızlaşma, yalnızca psikolojik bir durum değildir; aynı zamanda normatif bir kopuştur. Çünkü toplumsal bağ, yalnızca duygusal bir yakınlık değil; karşılıklılık, tanınma ve ortak sorumluluk alanıdır. Bu bağ zayıfladığında birey, diğerinin varlığını etik bir referans olarak kavramayı bırakır.

Tam da bu nedenle kötülüğün sıradanlaşması ile toplumsal bağların çözülmesi arasında doğrudan bir ilişki vardır. Toplumsal çözülme bireyi yalnızlaştırırken aynı zamanda duyarsızlaştırır. Duyarsızlaşan birey ise adaletsizliği olağanlaştırmaya daha yatkın hâle gelir. Sessizlik burada bireysel bir suskunluk değil; kolektif olarak öğrenilen bir davranış kalıbıdır. Her kayıtsızlık yeni bir kayıtsızlığı üretir; her suskunluk bir sonrakini meşrulaştırır. Bu süreç, bir kelebek etkisi mantığıyla işler: küçük ölçekli etik geri çekilişler, zamanla kolektif meşruiyet krizlerine dönüşebilir.

Bu bağlamda barış süreci yalnızca siyasal aktörler arasında varılan bir uzlaşma değildir; toplumsal dokunun yeniden inşasına yönelik kurucu bir müdahaledir. Çünkü barış, yalnızca çatışmanın sona ermesi anlamına gelmez; aynı zamanda karşılıklılık ilişkilerinin yeniden tesis edilmesini ifade eder. Diyalog kanallarının açılması, ortak kamusal zeminin güçlenmesi ve karşılıklı tanınmanın kurumsallaşması; sıradan kötülüğün beslendiği kayıtsızlık mekanizmalarını zayıflatır.

Barışın kelebek etkisi tam da burada ortaya çıkar. Küçük ölçekli uzlaşma pratikleri, gündelik etkileşim normlarını dönüştürür. Kurumsal dildeki değişim kamusal algıyı; kamusal algıdaki dönüşüm ise bireysel davranış kalıplarını yeniden biçimlendirir. Başlangıçta sınırlı görünen bir diyalog zemini, zamanla kolektif güven üretir. Güven ise toplumsal yabancılaştırmanın panzehiridir.

Bu süreçte barış, yalnızca siyasal bir hedef değil; sosyolojik bir yeniden bağlanma biçimidir. İnsanların birbirini bir tehdit kategorisi olarak değil, ortak toplumsal gerçekliğin eşit bileşenleri olarak kavramasını mümkün kılar. Böylece Arendt'in sözünü ettiği düşünsel atalet kırılır; Zimbardo'nun tarif ettiği edilgen uyum çözülür; Hari'nin işaret ettiği kopmuş bağlar yeniden örülmeye başlar.

Dolayısıyla toplumsal karanlığa karşı en güçlü cevap, yalnızca cezalandırıcı reflekslerde değil; kurucu barış pratiklerinde aranmalıdır. Çünkü kötülük nasıl küçük kayıtsızlıkların birikimiyle kurumsallaşıyorsa, barış da küçük tanınma pratiklerinin çoğalmasıyla toplumsallaşır.

Ve bazen tarihsel dönüşümler, büyük devrimci kopuşlardan değil; görünüşte mütevazı uzlaşma süreçlerinin yarattığı zincirleme etkilerden doğar. Bir toplumun etik iklimi çoğu zaman tam da bu görünmez eşiklerde değişir. Barışın kelebek etkisi, bu nedenle yalnızca çatışmayı sonlandırmaz; kötülüğün sıradanlaşmasını mümkün kılan toplumsal koşulları da dönüştürebilecek tarihsel bir imkân yaratır.

Son Not:

Eichmann in Jerusalem — Hannah Arendt

The Lucifer Effect — Philip Zimbardo

Lost Connections — Johann Hari